

→ KADERİ ANLAMA YOLUNDA →

EHL-İ SÜNNET'E GÖRE 10 TEMEL ÖLÇÜ

KADER HAKKINDA
KAFANDA Kİ
SORULARIN

CEVABINI
BU RİSALEDE
BULACAKSIN

UBEYDULLAH ARSLAN

→ İSLAM DAVETÇİSİ →

Okuduğunuz için
teşekkür ederim.

1/10

ALLAH HER ŞEYİ ÖNCEDEDEN BİLMİŞ VE YAZMIŞTIR

METİN

Allah'ın ilmi ezelî ve eksiksizdir. O, olmuş olanı, olmakta olanı ve olacak olan her şeyi, daha meydana gelmeden önce bilir. Bütün mahlûkatın kaderini Levh-i Mahfûz'a yazmıştır. Fakat Allah'ın önceden bilmesi ve yazması, kulun iradesini ortadan kaldırıp onu günaha veya itaate zorlaması anlamına gelmez. Allah, kulun kendi iradesiyle hangi tercihi yapacağını ezelden bildiği için yazmıştır; kul yazıldığı için iradesiz biçimde o tercihe zorlanmış değildir.

DELİL

Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

“Allah, gökleri ve yeri yaratmadan elli bin yıl önce mahlûkatın kaderlerini yazdı.”

(Müslim – sahih.)

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Yeryüzünde ve kendi nefislerinizde meydana gelen hiçbir musibet yoktur ki biz onu yaratmadan önce bir kitapta bulunmuş olmasın.”

(Hadîd, 22)

ÂLİMLERİN İZAHI

Şeyh İbn Useymîn, Allah'ın kulun ne yapacağını önceden bilmesinin onu o fiile zorlamadığını açıklar. Kul kendi iradesi ve tercihiyle amel eder; Allah ise kulun hangi tercihi yapacağını daha yaratılmadan önce bilir. Bu sebeple Allah'ın ezelî ilmi ile kulun gerçek iradesi arasında bir çelişki yoktur.

DERSİN ÖZÜ

**Allah yazdığı için sen seçmedin;
Allah senin neyi kendi iradenle seçeceğini
ezelden bildiği için yazdı.**

UBEYDULLAH ARSLAN

— İSLAM DAVETÇİSİ —

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

2/10

ALLAH İNSANA GERÇEK BİR İRADE VERMİŞTİR

METİN

Allah insana gerçek bir irade ve tercih hakkı vermiştir. Kul robot değildir; iman veya inkâr, itaat veya günah arasında kendi isteğiyle tercih yapar. İnsan yaptığı fiilin zorla mı yoksa kendi isteğiyle mi gerçekleştiğini bizzat bilir. Bununla beraber kulun iradesi Allah'tan bağımsız değildir; Allah'ın dilemesi ve yaratması altında gerçekleşir. Ehl-i Sünnet, hem kulun gerçek iradesini hem de Allah'ın her şeyi kuşatan iradesini birlikte kabul eder.

DELİL

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Sizden dosdoğru olmak isteyenler için.”

(Tekvîr, 28)

Ardından şöyle buyurur:

“Âlemlerin Rabbi Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.”

(Tekvîr, 29)

İlk ayet kulun iradesini, ikinci ayet ise kulun iradesinin Allah'ın iradesinden bağımsız olmadığını açıkça ortaya koyar.

ÂLİMLERİN İZAHİ

Şeyhülislâm İbn Teymiyye, Ehl-i Sünnet'in kul için gerçek bir kudret, irade ve fiil kabul ettiğini; fakat kulun kendisinin, kudretinin ve iradesinin Allah'ın yaratması altında bulunduğunu açıklar. Şeyh İbn Useymîn de insanın kendi ihtiyarını bizzat bildiğini; isteyerek yaptığı hareket ile zorla yaptırılan hareket arasındaki farkı açıkça ayırt ettiğini belirtir.

DERSİN ÖZÜ

**Kul gerçekten ister ve seçer; fakat Allah'tan bağımsız değildir.
Allah'ın kaderi insanın iradesini ortadan kaldırmaz.**

UBEYDULLAH ARSLAN

— İSLAM DAVETÇİSİ —

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

3/10

İNSAN ZORLANDIĞI ŞEYİ DEĞİL, KENDİ SEÇTİĞİ AMELİ YAPTIĞINI BİLİR

METİN

İnsan, zorla yaptırılan bir hareket ile kendi iradesiyle yaptığı fiil arasındaki farkı açıkça bilir. Birinin seni itmesi sonucu başka birinin üzerine düşmen ile kendi isteğinle gidip ona vurman aynı değildir. Titreyen el ile isteyerek uzatılan el de aynı hükümde değildir. Allah insana irade, kudret ve tercih vermiş; onu ancak gücü ve iradesi dâhilindeki amellerden sorumlu tutmuştur. Bu sebeple kul, kendi isteği ve tercihiyle gerçekleştirdiği amelden hesaba çekilir.

DELİL

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Biz ona yolu gösterdik; ister şükredici olur, ister nankör.”

(İnsan, 3)

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Allah hiçbir nefse gücünün yettiğinden fazlasını yüklemeyiz. Kazandığı iyilik kendi lehine, kazandığı kötülük de kendi aleyhinedir.” (Bakara, 286)

Bu ayetler insanın tercih ettiğini, amel ettiğini ve kazandığı amelden sorumlu olduğunu gösterir.

ÂLİMLERİN İZAHI

Şeyh İbn Useymîn, insanın ihtiyarî fiilleriyle iradesi dışında meydana gelen hareketleri bizzat ayırt ettiğini açıklar. İnsan kendi isteğiyle yürüme, konuşma veya bir işi yapmanın; titreme, düşme yahut zorla yaptırılan hareket gibi iradesi dışındaki hâllerden farklı olduğunu bilir. Bu gerçek, kulun fiillerinde irade ve ihtiyar sahibi olduğunu gösterir.

DERSİN ÖZÜ

Allah seni iraden dışında meydana gelen şeylerden değil; bilerek, isteyerek ve gücün yettiği hâlde yaptığın tercihlerden sorumlu tutar.

UBEYDULLAH ARSLAN

— İSLAM DAVETÇİSİ —

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

4/10

“ALLAH YAZDI” DEMEK “ALLAH BENİ ZORLADI” DEMEK DEĞİLDİR

METİN

Allah kulun ne yapacağını ezelî ilmiyle bilir ve kaderini yazmıştır; fakat bu bilgi kulu fiiline zorlamaz. Kulun gerçek bir iradesi, kudreti ve tercihi vardır; itaat veya günahı kendi isteğiyle gerçekleştirir. Bununla beraber kulun kendisi, iradesi, kudreti ve fiilleri Allah'ın yaratması ve dilemesi dışına çıkamaz. Ehl-i Sünnet bu sebeple insanı iradesiz ve mecbur gören anlayışı da, onu Allah'tan bağımsız gören anlayışı da reddeder. Allah'ın takdiri ile kulun gerçek tercihi birbirine zıt değildir.

DELİL

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

**“Sizden dosdoğru olmak isteyenler için.
Âlemlerin Rabbi Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.”**
(Tekvîr, 28–29)

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Allah sizi de yaptıklarınızı da yaratmıştır.”
(Sâffât, 96)

İlk delil kulun gerçekten dilediğini, fakat dilemesinin Allah'ın dilemesinden bağımsız olmadığını; ikinci delil ise Allah'ın her şeyin yaratıcısı olduğunu ortaya koyar.

ÂLİMLERİN İZAHI

Şeyhülislâm İbn Teymiyye, kulun gerçekten irade ettiğini ve fiilde bulunduğunu; buna rağmen kulun ve fiillerinin Allah'ın yaratması altında olduğunu açıklar. İbn Kayyim de kader konusunda iki bâtil uçtan sakındırır: Kulu iradesiz bir mecbur saymak da, kulun Allah'ın dilemesinden bağımsız hareket ettiğini düşünmek de yanlıştır. Ehl-i Sünnet her iki hakikati birlikte kabul eder: Allah yaratır, kul kendi iradesiyle amel eder.

DERSİN ÖZÜ

**Allah'ın senin tercihini ezelden bilip yazması
seni zorladığı anlamına gelmez.
Sen gerçekten seçersin; Allah ise seni,
iradeni ve fiillerini yaratandır.**

UBEYDULLAH ARSLAN

— İSLAM DAVETÇİSİ —

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

5/10

KADER GÜNAHA MAZERET DEĞİLDİR

METİN

İnsan bir günahı işlemeyen önce kendisi hakkında kaderde ne yazıldığını bilmez. Önünde itaat ve günah, helâl ve haram bulunduğunda kendi iradesiyle tercihte bulunur. Allah ise insana doğru yolu açıklamış, emirlerini ve yasaklarını bildirmiştir. Bu nedenle kişi kendi isteğiyle günah işledikten sonra “Kaderimde böyle yazılmıştı.” diyerek sorumluluktan kurtulamaz. Kader Allah’ın ilmidir; günahı meşru hâle getiren veya kula mazeret sağlayan bir delil değildir.

DELİL

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Şirk koşanlar diyecekler ki: ‘Allah dileseydi ne biz ne de atalarımız şirk koşardık ve hiçbir şeyi haram kılmazdık.’ Onlardan öncekiler de azabımızı tadıncaya kadar böyle yalanlamışlardı.”

(En’âm, 148)

Allah onların kaderi ileri suireek şirklerini savunmalarını kabul etmemiştir.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Biz ona yolu gösterdik; ister şükredici olur, ister nankör.”

(İnsan, 3)

ÂLİMLERİN İZAHI

Şeyhülislâm İbn Teymiyye, kaderin günahları işlemek ve Allah’ın emirlerini terk etmek için mazeret yapılamayacağını açıklar. Şeyh İbn Useymîn de insanın günahı işlemeyen önce kendisi için ne takdir edildiğini bilmediğine dikkat çeker. Kul, kaderi bilerek günaha gitmez; kendi isteğiyle tercihini yaptıktan sonra kaderi öğrenmiş gibi onu mazeret gösterir. Bu ise geçerli bir hüccet değildir.

DERSİN ÖZÜ

Günahı işlemeyen önce kaderinde ne yazıldığını bilmiyordun; fakat Allah’ın neyi emredip neyi yasakladığını biliyordun. Bu yüzden kader, kendi iradenle yaptığın günaha mazeret değildir.

UBEYDULLAH ARSLAN

— İSLAM DAVETÇİSİ —

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

6/10

İNSAN KENDİSİNİN SEÇTİĞİNİ BİLİR

METİN

İnsan günlük hayatında kendi iradesiyle yaptığı fiilleri açıkça bilir. Evinden çıktığında camiye mi, çarşıya mı gideceğine; konuşup konuşmamaya veya bir işi yapıp terk etmeye kendisi karar verir. Hiç kimse bu tercihlerini yaparken kaderde kendisi için ne yazıldığını görerek hareket etmez. Kul seçimini kendi iradesiyle gerçekleştirir; Allah ise onun neyi seçeceğini daha yaratılmadan önce ezelî ilmiyle bilir. Bu nedenle kader, kulun gerçek iradesini ve sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

DELİL

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin.”

(Kehf, 29)

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Artık kim dilerse Rabbine doğru bir yol tutar.”

(İnsan, 29)

Bu ayetler kulun irade ve tercih sahibi olduğunu açıkça ortaya koyar.

Ancak bu irade Allah'tan bağımsız değildir:

“Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.”

(İnsan, 30)

ÂLİMLERİN İZAHI

Şeyh İbn Useymîn, insanın kendi ihtiyarını bizzat bildiğini açıklar. İnsan kendi isteğiyle yürümesi, oturması, kalkması veya bir yere gitmesi ile iradesi dışında meydana gelen hareket arasındaki farkı zorunlu olarak bilir. Şeyhülislâm İbn Teymiyye de kulun gerçek bir irade ve kudrete sahip olduğunu, fakat bunların Allah'ın dilemesi ve yaratması altında bulunduğunu belirtir. Böylece Ehl-i Sünnet, kulun tercihini inkâr etmeden Allah'ın mutlak iradesini kabul eder.

DERSİN ÖZÜ

Sen tercihinin kaderde ne yazıldığını görerek değil, kendi iradenle yapıyorsun. Allah ise hangi tercihi yapacağını ezelden biliyor. Bu sebeple Allah'ın bilmesi senin seçimini ortadan kaldırmaz.

UBEYDULLAH ARSLAN

— İSLAM DAVETÇİSİ —

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

7/10

“MADEM YAZILDI, NEDEN AMEL EDELİM?”

METİN

Sahâbe de kaderin yazıldığını öğrendiğinde “Öyleyse yazılmış olana dayanıp ameli bırakalım mı?” diye sordu. Resûlullah ﷺ onlara kaderi bahane ederek oturmalarını değil, amel etmelerini emretti. Çünkü Allah sonuçları takdir ettiği gibi, o sonuçlara ulaştıran sebepleri de takdir etmiştir. Cennete götüren iman ve salih amel de Allah'ın koyduğu sebeplerdendir. Kader, ameli terk etmenin değil; Allah'a güvenerek daha güçlü amel etmenin sebebidir.

DELİL

Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

“Amel edin! Herkes yaratıldığı şeye kolaylaştırılmıştır.”

Buhârî ve Müslim — Müttefekun aleyh, sahih.

Ardından şu ayetleri okumuştur:

**“Kim verir, sakınır ve en güzeli tasdik ederse,
ona kolay olanı kolaylaştıracağız. Kim cimrilik eder,
kendisini ihtiyaçsız görür ve en güzeli yalanlarsa,
ona da zoru kolaylaştıracağız.”**

(Leyl, 5–10)

ÂLİMLERİN İZAHİ

İbn Kayyim, kaderin sebepleri ortadan kaldırmadığını; bilakis sebeplerin de kaderin bir parçası olduğunu açıklar. Şeyh İbn Useymîn de insanın kaderde kendisi için ne yazıldığını bilmediğinden, üzerine düşenin Allah'ın emrine uymak ve amel etmek olduğunu belirtir. Resûlullah'ın ﷺ cevabı meseleyi açıkça çözmektedir: Kaderi öğrendiğinde ameli bırakma; amel et.

DERSİN ÖZÜ

**“Her şey yazıldıysa neden amel edeyim?” sorusuna
Resûlullah ﷺ cevap vermiştir: “Amel edin!”
Çünkü hedefler kader olduğu gibi, o hedeflere
ulaştıran sebepler de kaderdir.**

UBEYDULLAH ARSLAN

— İSLAM DAVETÇİSİ —

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

8/10

KADERİ BİLMİYORUZ; ALLAH'IN EMRİNİ BİLİYORUZ

METİN

İnsan gelecekte kendisi hakkında kaderde ne yazıldığını bilmez; fakat Allah'ın kendisine ne emrettiğini ve neyi yasakladığını bilir. Kul, "Benim kaderimde ne var?" diye Levh-i Mahfûz'a bakamaz; fakat önünde Allah'ın Kitabı ve Resûlü'nün ﷺ sünneti vardır. Allah namazı, tevhidî, tevbeyi ve itaati emretmiş; şirki, zulmü ve haramları yasaklamıştır. Bu sebeple kulun görevi gizli kaderi araştırmak veya onu mazeret göstermek değil, kendisine açıklanan şeriata uymaktır.

DELİL

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

**"Allah hiçbir nefse gücünün yettiğinden fazlasını yüklemez.
Kazandığı iyilik kendi lehine, kazandığı kötülük de kendi aleyhinedir."**
(Bakara, 286)

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Kim doğru yolu seçerse ancak kendi lehine doğru yolu seçmiş olur; kim de saparsa ancak kendi aleyhine sapmış olur."
(İsrâ, 15)

Bu ayetler, Allah'ın kula gücünün yettiği ve kendi tercihiyle gerçekleştirdiği ameller üzerinden sorumluluk yüklediğini gösterir.

ÂLİMLERİN İZAHI

Şeyhülislâm İbn Teymiyye, kulun emir ve yasaklar karşısında kaderi hüccet yapamayacağını açıklar. Kulun vazifesi, kendisine bildirilen şer'î emre uymaktır. Şeyh İbn Useymîn de insanın gelecekte kendisi için ne takdir edildiğini bilmediğini; bu sebeple kaderi beklemek yerine Allah'ın gösterdiği doğru yolu takip etmesi gerektiğini belirtir. Kader gizlidir; şariat ise bize açıklanmıştır.

DERSİN ÖZÜ

**Sen yarın kaderinde ne olduğunu bilmiyorsun;
fakat Allah'ın bugün senden ne istediğini biliyorsun.
Bu yüzden sorumluluğun, bilmediğin kadere göre değil,
sana bildirilen emir ve yasaklara göredir.**

UBEYDULLAH ARSLAN

— İSLAM DAVETÇİSİ —

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

9/10

DÜNYADA KADERİ BAHANE ETMİYORSAN, AHİRETTE DE ETMEMELİSİN

METİN

İnsan dünya işleri söz konusu olduğunda kaderi bahane ederek sebepleri terk etmez. Rızkının yazılmış olduğuna inanır ama çalışır; doyacağını bilir ama yemek yer; şifanın Allah'tan olduğuna inanır ama tedavi için sebeplere sarılır. Hiç kimse “Rızkım kaderimde varsa çalışmadan gelir.” diyerek hayatın sebeplerini bütünüyle terk etmeyi doğru görmez. Öyleyse cennet ve kurtuluş konusunda da “Cennetliksem zaten girerim.” diyerek iman ve salih ameli terk etmek doğru değildir. Allah sonuçları takdir ettiği gibi, sonuçlara götüren sebepleri de takdir etmiştir.

DELİL

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“İnsan için ancak çalıştığı vardır.” (Necm, 39)

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Kim ahireti ister ve mümin olarak onun için gerektiği şekilde çalışırsa, işte onların çalışmaları karşılık bulur.”
(İsrâ, 19)

Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

“Amel edin! Herkes yaratıldığı şeye kolaylaştırılmıştır.”
Buhârî ve Müslim — Müttefekun aleyh, sahih.

ÂLİMLERİN İZAHİ

İbn Kayyim, kaderin sebepleri ortadan kaldırmadığını; sebeplerin de Allah'ın kaderinden olduğunu açıklar. Şeyh İbn Useymîn de kişinin dünya menfaatlerine ulaşmak için sebeplere sarıldığı hâlde ahiret konusunda kaderi bahane etmesinin çelişkili olduğuna dikkat çeker. Cenneti isteyen kimse, Allah'ın cennete ulaştırmak için belirlediği iman, tevbe, takvâ ve salih amel sebeplerine sarılır.

DERSİN ÖZÜ

Rızık için çalışıyor, hastalıkta tedavi oluyor ve dünya için sebeplere sarılıyorsan; cennet için de Allah'ın gösterdiği sebeplere sarıl. Kader, dünyada olmadığı gibi ahirette de tembelliğin mazereti değildir.

UBEYDULLAH ARSLAN

— İSLAM DAVETÇİSİ —

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

10/10

ALLAH NEDEN İMTİHAN EDİYOR?

METİN

Allah kullarını bilmediği bir şeyi öğrenmek için imtihan etmez; çünkü Allah ezelden her şeyi bilir. İmtihanla Allah'ın ezelî ilminde bildiği şey, kulun kendi iradesiyle yaptığı gerçek bir amel olarak ortaya çıkar. Kul iman eder veya inkâr eder, itaat eder veya günah işler ve tercihi fiilen gerçekleşir. Böylece sevap ve ceza, kulun gerçekten yaptığı ve kazandığı amel üzerine verilir. Allah hiç kimseyi yalnızca hakkında önceden bildiği bir şey sebebiyle cezalandırmaz; kul kendi iradesiyle gerçekleştirdiği amelden hesaba çekilir.

DELİL

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Hanginizin daha güzel amel edeceğini denemek için ölümü ve hayatı yaratan O’dur.”

(Mülk, 2)

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Bugün her nefis kazandığının karşılığını görür.
Bugün zulüm yoktur.”

(Mü’min, 17)

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Rabbin kullara asla zulmedici değildir.”

(Fussilet, 46)

Bu ayetler, imtihanın kulun ameliyle ortaya çıkan tercihi ve buna göre gerçekleşen adil karşılığı gösterdiğini açıklar.

ÂLİMLERİN İZAHİ

Şeyh İbn Useymîn, Allah'ın kulları imtihan etmesinin bilmediğini öğrenmesi anlamına gelmediğini açıklar; Allah her şeyi meydana gelmeden önce bilir. İmtihanla kulun ameli gerçekleşir ve karşılığın bağlandığı fiil ortaya çıkar. Şeyhülislâm İbn Teymiyye de Allah'ın kullarına zulmetmediğini, sevap ve cezanın onların gerçekleştirdikleri amellerle bağlantılı olduğunu açıklar. Böylece Allah'ın ezelî ilmi ile kulun imtihan edilmesi arasında hiçbir çelişki yoktur.

DERSİN ÖZÜ

Allah seni ne yapacağını öğrenmek için imtihan etmiyor; zaten biliyor. İmtihanla sen kendi tercihini fiilen ortaya koyuyorsun ve yaptığın amelden hesaba çekiliyorsun. Allah hiç kimseye zerre kadar zulmetmez.

UBEYDULLAH ARSLAN

— İSLAM DAVETÇİSİ —

Okuduğunuz için tesekkür ederim.